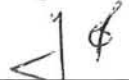

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS
Miljøvernavdelingen

 Postboks 8111, Dep. 0032 OSLO 1
 Telefon 02-429085 Telefax 02-422122

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS Miljøvernavdelingen Bibliotek ref.: 1482 Dewcynr.: 799.2

TITTEL UNDERSØKELSE AV ETTERJULSJAKTEN PÅ HARE.	Rapport nr 06 / 88
FORFATTER Bjarne Oppegård	Dato 28.12.88
FAGSEKSJON Vilt	Ansvarlig signatur
EKSTRAKT <p>Undersøkelsen ble gjennomført i deler av Akershus for å kartlegge mulighetene for og utnyttelse av harejakt etter jul.</p> <p>Etterjulsjakt er tillatt på 2/3 av arealet. Det er de store private eiendommene og almenninger som i størst grad tillater slik jakt. Grunneierlagene har i mindre grad åpnet for dette.</p> <p>Etterjulsjakten utgjør bare 7% av den totale harejaktinnsatsen.</p>	

3 STIKKORD Harejakt etter jul Tillatelse fra grunneier Utnyttelse
ISBN-82-7473-006-2

UNDERSØKELSE AV ETTERJULSJAKTEN PÅ HARE.

Utført av Akershus Jeger- og Fiskerforbund

Bjarne Oppegård

Rapport 6 / 88

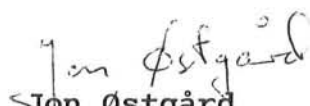
FORORD.

Som et samarbeidsprosjekt mellom fylkesmannens miljøvern-avdeling og Akershus Jeger- og Fiskerforbund ble det i 1987 satt igang en undersøkelse om harejakt.

Utgangspunktet var først og fremst at vi hadde liten kunnskap om hvordan muligheten til å jakte hare etter jul ble benyttet. Dette har imidlertid kobling til eiendomsstruktur og grad av grunneierorganisering. Videre er det avhengig av om jaktrettshaverne tillater etterjulsjakt, og hvilke praktiske hindringer jegerne møter i jaktutøvelsen og i forhold til andre brukere av utmarka.

Prosjektet er gjennomført og sammenfattet i denne rapporten av Bjarne Oppegård, AJFF. Vurderinger og konklusjoner i rapporten er gjort av AJFF. Fylkesmannen støtter hovedkonklusjonene i rapporten.

Oslo 28.12.1988

Jon Østgård
Viltforvalter

INNHold	side

FORORD	
SAMMENDRAG	
1. INNLEDNING	1
2. METODIKK	2
3. INNSAMLEDE DATA	3
3.1 Beskrivelse av jaktarealene	3
3.2 Eiendomstyper	4
3.3 Disponering av harejakten	5
3.4 Anskaffelse av jaktrett	6
3.5 Mulighetene for etterjulsjakt	7
3.6 Jaktintensitet og utbytte	11
3.7 Utnyttelsen av, og begrensninger i etterjulsjakt	13
3.8 Konflikter	15
4. DISKUSJON OG KONKLUSJONER	17
4.1 Gjennomføring og metodikk	17
4.2 Innsamlede data	18

Vedlegg.

1. Kart
2. Kopi av spørreskjema.

SAMMENDRAG

Denne undersøkelsen tok sikte på å kartlegge utnyttelsen av etterjulsjakten på hare, og hva denne jaktformen fører med seg av positive og negative effekter.

Undersøkelsen skulle kartlegge situasjonen i to ulike områder i Akershus. Kommunene Hurdal, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal utgjorde område I. Kommunene Fet, Enebakk, Ski, Ås og Vestby utgjorde område II.

Område I har lange snørike vintre, og liten rådyrbestand. Område II har mindre snø og mer rådyr.

For å få inn data, ble det utformet et spørreskjema. Spørsmålene ble besvart av personer med god lokal jaktkunnskap. Selv om en del av svarene måtte gis ut fra skjønnsmessige vurderinger, viser de innkomne svar liten spredning. Dette tyder på at de personer som har gitt opplysninger, har tolket forholdene forholdsvis likt. Forholdene i jakt sesongene 1985/86 og 1986/87 ble lagt til grunn. Undersøkelsen dekte et areal på 979 kvadratkilometer, hvorav ca. 2/3 er område I og ca. 1/3 er område II. Jaktarealene består mest av private eiendommer, men også en del offentlige eiendommer og almenninger finnes.

Jeger- og fiskerforeningene disponerer jaktretten på ca. 45% av arealet. Også grunneierlag står for jaktforvaltningen på store arealer. Firmaer og enkeltpersoner utenom grunneieren har nesten ingen andel av jakt disponeringen. Jegerne får tilgang til harejakten først og fremst ut fra kjøp av jaktkort.

Etterjulsjakt på hare er tillatt på 2/3 av det undersøkte området. Andelen er størst i område I, hvor 83% av arealene er åpnet for slik jakt. I område II er tilsvarende 35%.

Av de forskjellige eiendomsgrupper er det de store private eiendommene og almenningene som i størst grad har åpnet for etterjulsjakt. Tilsvarende er det der grunneieren selv eller jeger- og fiskerforening disponerer harejakten. Grunneierlagene har i mindre grad åpnet for jaktformen.

Totalt ble det brukt 4.950 jegerdager pr. sesong på de 663 kvadratkilometer som hadde etterjulsjakt. Dette er en jaktintensitet på 7.5 jegerdager pr. kvadratkilometer for hele jakt sesongen. Jaktintensiteten er dobbelt så stor i område II som i område I.

Etterjulsjakten utgjør bare 7% av den totale harejaktinnsatsen.

Det skytes tilsammen ca. 650 harer pr. jakt sesong i hele det undersøkte området. Dette er ca. 1 hare pr. kvadratkilometer jaktterreng. Avskytingen er 2.5 ganger høyere pr. arealenhet i område II i forhold til område I. Jakteffektiviteten er omtrent den samme etter jul som for hele sesongen. Det går med ca. 8 jegerdager pr. felt hare.

De personer som har besvart spørreskjemaene mener at etterjulsjakten er passe eller for lite utnyttet. Med få unntak mente man at etterjulsjakten ikke er forbundet med konflikter, men hensynet til rådyrbestanden blir nøye vurdert i de ulike forvaltningsområder. Noen konflikter med øvrig friluftsliv medfører denne jakten ikke.

Hovedkonklusjonene i undersøkelsen er at etterjulsjakten betyr svært lite for det totale, jaktmessige uttak av harebestanden. Snøforholdene er den sterkeste begrensende faktor.

1. INNLEDNING.

Et av samarbeidsprosjektene mellom Miljøvern-avdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Akershus Jeger- og Fiskerforbund (AJFF) var i 1987 å utrede utnyttelsen av etterjulsjakten på hare. Bakgrunnen var å få samlet inn data om denne jakten. Ved fremtidige diskusjoner om jakttider og metoder vil en da ha et visst grunnlag å vise til.

Etterjulsjakt på hare var første gang tillatt i jakt-sesongen 1983/84. Det er skrevet og uttalt både positive og negative ting om denne jakten. Mange av de påstander som er fremsatt, har manglet rotfeste i faktiske data om forholdene. Vi har i det hele tatt visst lite om denne jakten, men hevdet mye. Slik er det vel nesten alltid når endringer i jakttider og metoder blir gjennomført. Og det gjelder på nesten alle nivåer i forvaltningen, organisasjonene og blant enkeltpersoner.

Som eksempler på påstander som er fremsatt kan nevnes:

- 3 - Grunneiere og jaktforvaltere har ikke åpnet for harejakt etter jul.
- Jegerne utnytter ikke tilbudet etter jul.
- Harebestanden blir for hardt beskattet.
- Rådyrene blir jaget og/eller forstyrret for mye i en kritisk tid.
- Etterjulsjakten fører til bedre utnyttelse av harebestanden.

Mange flere påstander kan nevnes, men det er unødvendig da selve problematikken er velkjent. Hovedspørsmålene blir om jaktarealene åpnes for jegerne og om jakten fører med seg positive og/eller negative konsekvenser.

Mange steder i Akershus er det stor interesse for harejakt, og da helst med jagende hund. Forholdene i dette fylket er svært forskjellig. Her finnes lavtliggende snøfattige områder, og det finnes åspartier med lange, snørike vintre.

Rådyrtettheten varierer fra tett bestand flere steder i de lavereliggende snøfattige områdene, til å være så si lik null i de høyereliggende snørike åsene.

I denne undersøkelsen var det derfor naturlig å se på

forholdene på ulike arealtyper, da konsekvensene av etterjulsjakten på hare teoretisk sett i utgangspunktet kan variere. Som representanter for høyere-liggende arealer ble kommunene Hurdal, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal tatt med. Fra de lavereliggende områder ble valgt kommunene Fet, Enebakk, Ski, Ås og Vestby. Se vedlegg 1.

2. METODIKK.

For å få kartlagt de interessante data, ble det utformet et spørreskjema (vedlegg 2). Skjemaet inneholdt spørsmål både om udiskutable fakta-opplysninger og mer skjønnsmessige vurderinger. Spørsmålene kan grovt deles i 6 grupper:

- Opplysninger om jaktterrenget (spørsmål 1).
- Jaktforvaltningen generelt (spørsmål 2 og 3).
- Adgang til etterjulsjakt (spørsmål 4 og 5).
- Jakttrykk og avskyting (spørsmål 6 til 10).
- Begrensende faktorer (spørsmål 11).
- Eventuelle konflikter.

Besvarelsene av skjemaene har skjedd på forskjellige måter:

- Utsending fra AJFF, utfylling og returnering av/fra lokale personer.
- Utfylling av AJFF under samtaler med lokalkjente personer i forbindelse med møter.
- Utfylling av AJFF under telefonsamtaler med lokalkjente personer.

Personer med forskjellig bakgrunn er benyttet som lokalkjente personer:

- Viltneidsrepresentanter.
- Formenn og utvalgsformenn i lag og foreninger.
- Andre personer med spesiell innsikt.

Det har ikke vært gjort forsøk på å kontrollere de innkomne opplysninger, f.eks. ved å intervjue flere personer med kjennskap til samme jaktområde. Dette kunne med fordel vært gjort spesielt for de spørsmål som var av skjønnsmessig karakter. Kontroll av opplysningene hadde krevet ressurser som ikke var tilgjengelig i dette prosjektet.

3. INNSAMLEDE DATA.

3.1 Beskrivelse av jaktarealene.

Prosjektet dekker ni av kommunene i Akershus. I Hurdal, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal (område I) utgjør utmarksarealene det vi her kan kalle høyere-liggende åspartier. Dette er snørike områder mellom 200 og 700 m.o.h.

Ski, Ås, Vestby, Enebakk og Fet (område II) har utmarksområder mellom 0 og 400 m.o.h. Disse arealene har i gjennomsnitt mindre snø og betydelig tettere rådyrbestand.

Begge områdene er typiske Østlandsområder. Vegetasjonen domineres av granskog i begge. Furu- og løvskoginnslagene er varierende.

I område I er utmarksarealene stort sett sammenhengende. Den gode arronderingen der skyldes det klare skille mellom jordbruksarealer og bebyggelse som er lokalisert til de flatere, lavestliggende områdene. Åsene er stort sett utnyttet i skogbruks- og friluftslivssammenheng.

I område II er utmarksarealene mer oppstykket, særlig gjelder dette Follo-kommunene. Dette gjelder ikke bare som følge av jordbruk og bebyggelse, men også veinettet må her tas med. I Akershus skjer harejakten først og fremst med hund. Sterkt trafikkerte bilveier er en hindring for denne jaktformen.

De to områdene har vesentlig forskjellig topografi. Område I har et mer storskala preg enn område II som er flatere og mer småkupert. Utmarksarealene i område I begrenses for det meste av forholdsvis lange lier ned mot dyrket mark og bebyggelse, samt fylkesgrensen i vest og nord hvor samme type terreng fortsetter inn i nabofylkene. Åsplatåene i område I ligger for det meste 400 - 650 m.o.h.

Område II er delt i to med Follo-kommunene i vest og Fet kommune i øst. Disse skilles av innsjøen Øyeren.

Det aller meste av jaktarealene i de aktuelle kommuner er kommet med i undersøkelsen. Tabell 1 viser størrelsen på jaktarealene i kommunene.

Tabell 1: Kommunevis fordeling av de jaktarealer som er undersøkt m.h.p. utnyttelsen av etterjulsjakten på hare.

Kommune	Område	Antall kvadratkilometer jaktterreng som er med i undersøkelsen	
Hurdal		220	
Nannestad		256	
Gjerdrum	I	48	
Nittedal		113	= 637
Vestby		69	
Ås		40	
Ski	II	88	
Enebakk		80	
Fet		65	= 342
SUM			979

Av arealoversikten går det fram at område I utgjør ca 2/3 av det totalareal som er undersøkt, mens område II utgjør ca. 1/3.

3.2 Eiendomstyper.

Eiendomsforholdene varierer mye innenfor de områder som inngår i undersøkelsen (se tabell 2).

Tabell 2: Arealenes fordeling på ulike eiendomstyper. (Tallene angir jaktarealenes størrelse i antall kvadratkilometer.)

	! Private eiendommer ! ! under 10 kv.km.	! Private eiendommer ! ! over 10 kv.km.	! Offentlige ! ! eiendommer !	! Almeneringer !
Område I	191	315	5	126
Område II	239	25	78	0
SUM	430	340	83	126

Som det fremgår av tabell 2, er det stor forskjell i eiendomsforholdene i de to områder. Område I har store arealer med allmenninger. Dette er mest bygdeallmenninger i Nannestad, men også en statsallmenning i Gjerdrum.

I område II finnes det ikke allmenninger. Der er det mer offentlig eiendom, noe som nesten ikke finnes i område I. Kommuneide skoger utgjør mesteparten av de offentlige eiendommer i område II.

Små private eiendommer er det mange av i begge områdene. Område I domineres i tillegg av store private eiendommer. Mathiesen - Eidsvold Værk's eiendommer i Hurdal og Nannestad utgjør mesteparten av dette, 237 kvadratkilometer. Disse arealene inngår i gruppen "Private eiendommer over 10 kv.km.."

3.3 Disponering av harejakten.

I undersøkelsen er de som disponerer harejakten delt i fem ulike grupper. Det er interessant å få registrert hvem som sitter med disposisjonsretten, fordi dette kan være avgjørende for om det gis adgang til etterjulsjakt. Tabell 3 viser hvor store arealer de ulike forvaltningsgrupper disponerer.

Tabell 3: Oversikt over hvor store jaktarealer ulike forvaltningsgrupper disponerer. (Tallene angir arealenes størrelse i antall kvadratkilometer.)

	! Grunneieren ! står for ! forvaltningen	! Grunneierlag ! disponerer ! jakten	! Jeger-og fisker- ! forening leier ! harejakten	! Enkeltperson ! disponerer ! jakten ! (ikke grunn- ! eieren)	! Firma ! !
Område I	101	142	359	35	0
Område II	69	190	83	0	0
SUM	170	332	442	35	0

Også når det gjelder disponeringen av harejakten er

det en del forskjeller mellom de to områder. Særlig gjelder dette jeger- og fiskerforeningenes stilling. De forvalter en langt større andel av jaktarealene i område I enn i område II. I område II er det mer utbredt at grunneierlag står for forvaltningen. Ca. 160 kvadratkilometer som jeger- og fiskerforeninger disponerer i område I, leies fra Mathiesen-Eidsvold Værk.

Mellom grunneierlag og jeger- og fiskerforeninger er det også samarbeidsavtaler som fører til forhold som egentlig faller mellom andre og tredje oppgitte disposisjonsgruppe i tabell 3. F. eks. gjelder dette i deler av Fet kommune. I tabellen er da halvparten av arealene ført på hver av de to grupper.

Av det innsamlede materiale går det også frem at jeger- og fiskerforeninger disponerer en større relativ andel både av de offentlige eiendommer og de større private, enn av de små private eiendommer. Disse siste danner flest steder grunnlag for grunneierlagenes virksomhet.

3.4 Anskaffelse av jaktrett.

Det ble gitt fire svar-muligheter i undersøkelsen om hvordan harejegerne skaffer seg jaktrett. Tradisjonelt er harejakten en jaktform som skjer via kjøp av jaktkort i denne delen av landet. Forholdsvis god organisering av jaktarealene muliggjør denne måten å skaffe seg jaktrett på. Tabell 4 viser hvor store arealer de forskjellige anskaffelsesformer for jaktrett utgjør.

Tabell 4: Oversikt over hvordan jaktarealene stilles til disposisjon for harejegerne. (Tallene angir arealenes størrelse i antall kvadrat kilometer.)

	! Kjøp av ! ! jaktkort !	! Terreng- ! ! leie !	! Utnytter egen ! ! grunneierrett !	! Andre avtale- ! ! forhold !
Område I	532	35	35	35
Område II	293	15	34	0
SUM	825	50	69	35

Tabell 4 viser at på størstedelen av jaktarealene kan harejegerne få kjøpt jaktkort. Dette gjelder på 84% av det arealet som omfattes av undersøkelsen.

Terrengleie er lite utbredt. Denne avtaleformen dekker ikke mer enn 5% av det totale areal.

Noen grunneiere utnytter sin egen jaktrett under utøvelsen av harejakten. Denne måten å ha tilgang til jaktmuligheter på, har i virkeligheten mindre utbredelse enn tallene i tabellen tilsier. Dette skyldes at det i område II er en del arealer hvor grunneierne selv har rett til å jakte i tillegg til at det selges jaktkort. Erfaringen viser at denne grunneiermuligheten blir forholdsvis lite utnyttet.

I område I er det et jaktareal på 35 kvadratkilometer som kommer inn under andre avtaleforhold. Dette er en del av Mathiesen-Eidsvold Værks eiendommer. Klassifiseringen i gruppe "andre avtaleforhold" skyldes at noen av bedriftens funksjonærer får tillatelse til å jakte på et forsøksområde som også eieren benytter til harejakt. I tabell 4 er halvparten av dette arealet oppført i kolonne 3, og halvparten i kolonne 4.

3.5 Mulighetene for etterjulsjakt.

Forholdene i jaktårene 1985/86 og 1986/87 er lagt til grunn i undersøkelsen. Det er klare forskjeller mellom områdene I og II om det er åpnet for etterjulsjakt. I område I er 83% av jaktarealene åpnet for denne jaktformen. I område II er det tilsvarende tall 35%.

Tabell 5: Størrelsen på de arealer som er/ikke er åpnet for etterjulsjakt på hare. (Tallene angir arealenes størrelse i antall kvadratkilometer.

	! Etterjulsjakt !	! Ikke etterjulsjakt !
Område I	528	109
Område II	121	221
SUM	649	330

Det er en klar tendens i materialet at jo lenger nord i de undersøkte områder vi kommer, desto større del av arealene er åpnet for etterjulsjakt. Dette gjelder ikke bare mellom områdene I og II, men også helt tydelig innenfor område I. I Gjerdrum kommune er all etterjulsjakt på hare forbudt. I Nittedal kommune er litt under halvparten av arealet åpnet for etterjulsjakt. I kommunene Nannestad og Hurdal er alle arealer åpnet for jaktformen.

I utgangspunktet kan en tenke seg mange muligheter for hvorfor det ikke er åpnet for etterjulsjakt på hare. De innkomne data er sortert både på eiendoms-typer, hvem som disponerer jaktretten og hvordan jegerne skaffer seg jakttillatelse. I tabell 6 er det en oversikt over de forskjellige eiendomstypers åpning av jaktformen.

Tabell 6: Størrelsen på de arealer som er/ikke er åpnet for etterjulsjakt på hare fordelt på ulike eiendoms-typer. (Tallene angir arealenes størrelse i antall kvadratkilometer.)

	Private eiendommer !under 10 kv.km.		Private eiendommer !over 10 kv.km.		Offentlige eiendommer		Almenninger	
	!Åpnet !	!Ikke åpnet!	!Åpnet !	!Ikke åpnet!	!Åpnet!	!Ikke åpnet!	!Åpnet!	!Ikke åpnet!
Område I	! 113 !	! 78 !	! 315 !	! 0 !	! 5 !	! 0 !	! 95 !	! 31 !
Område II	! 70 !	! 169 !	! 25 !	! 0 !	! 26 !	! 52 !	! -- !	! -- !
SUM	! 183 !	! 247 !	! 340 !	! 0 !	! 31 !	! 52 !	! 95 !	! 31 !

Av de mindre private eiendommene (under 10 kvadratkilometer) er det i område I noe større arealer som er åpnet for denne jaktformen enn de som ikke er det. I område II er det størst arealer som ikke er åpnet.

På de store eiendommene (over 10 kvadratkilometer) er alle arealene åpnet for etterjulsjakt i følge de data som inngikk i undersøkelsen. Dette gjelder både område I og II.

Det finnes ubetydelig av offentlige eiendommer i område I. Der er det ikke kjent slike eiendommer som ikke har jaktadgang etter jul. I område II er det

større offentlige eiendommer, først og fremst kommuneide skoger. Etterjulsjakt på hare har vært tillatt på ca. 1/3 av disse arealene.

Det er kun område I som har allmenninger. På bygdeallmenningene i Nannestad er etterjulsjakt tillatt, mens statsallmenningen i Gjerdrum har vært stengt for jaktformen.

Disposisjonsretten for harejakt er forskjellig i de to undersøkte områder. Tabell 7 viser hvordan ulik organisering er avgjørende for om etterjulsjakt er tillatt.

Tabell 7. Størrelsen på de arealer som er/ikke er åpnet for etterjuljakt på hare fordelt på hvem som har disposisjonsretten til harejakten. (Tallene angir arealenes størrelse i antall kvadratkilometer.)

	Grunneieren		Grunneierlag		Jeger-og fiskerforening		Enkeltperson		Firma	
	Åpnet	Ikke åpnet	Åpnet	Ikke åpnet	Åpnet	Ikke åpnet	Åpnet	Ikke åpnet	Åpnet	Ikke åpnet
Område I	70	31	64	78	359	0	35	0	—	—
Område II	70	9	35	154	26	49	—	—	—	—
SUM	140	40	99	232	385	49	35	0	—	—

På de arealer hvor grunneieren selv disponerer jaktretten, har han/hun for det meste åpnet for etterjulsjakt. Dette gjelder både område I og II. Størstedelen av det areal hvor jaktformen ikke er tillatt, er statsallmenningen i Gjerdrum. Almenningen selger jaktkort for øvrig småviltjakt.

Grunneierlagene har ikke i særlig grad åpnet for etterjulsjakt. Dette gjelder særlig i område II. Fra flere av de små grunneierlagene i Nittedal, er det opplyst at de ikke var klar over at det er lovlig å jakte hare i januar og februar. Forøvrig er det bevisste holdninger som er årsak til at grunneierlagene har åpnet eller ikke har åpnet for etterjulsjakt.

Jeger- og fiskerforeningene i område I har alle etterjulsjakt. Disse arealene utgjør over 1/3 av hele området undersøkelsen dekker. I område II har foreningene mest nektet denne jakten. Jeger- og fiskerforeningenes jakt disponering i Hurdal, Nannestad og Nittedal er avgjørende for resultatet i denne undersøkelsen. Deres tillatelse til jakt på hare i januar og februar åpner denne jaktmuligheten over forholdsvis store arealer.

Med enkeltpersoners disponering av jaktretten, er her ment andre enkeltpersoner enn grunneieren. I de oppgitte data er det kun to slike områder, ett i Nannestad og ett i Nittedal. Begge disse har hatt etterjulsjakt. Arealmessig betyr de lite.

Hvordan jegerne skaffer seg rett til å jakte hare, er det redegjort for tidligere. I tabell 8 er de forskjellige jaktanskaffelsesmåter fordelt på adgang til etterjulsjakt.

Tabell 8: Størrelsen på de arealer som er/ikke er åpnet for etterjulsjakt på hare, fordelt på hvordan jegerne skaffer seg jaktrett. (Tallene angir arealenes størrelse i kvadratkilometer.)

	Kjøp av jaktkort		Leie av terreng		Utnytter egen grunneierrett		Andre avtaleforhold	
	Åpnet	Ikke åpnet	Åpnet	Ikke åpnet	Åpnet	Ikke åpnet	Åpnet	Ikke åpnet
Område I	423	109	35	0	35	0	35	0
Område II	81	212	15	0	29	5	--	--
SUM	514	321	50	0	64	5	35	0

Det er først og fremst jeger- og fiskerforeningene og grunneierlagene som selger jaktkort. Derfor vil jaktgruppene i tabell 8 gjenspeile summen av disse to gruppenes disponering i tabell 7. Sammenlignes tallene, ser en at de er av samme størrelsesorden. Der det er adgang til å kjøpe jaktkort, er 62% av arealet åpnet for etterjulsjakt. Forskjellen er stor mellom område I og II. I område I har 80% av jaktkortarealene åpnet for jaktformen, mens det tilsvarende i område II er ca. 28%.

Terrengleie for småviltjakt er lite vanlig i Akershus. Denne måten å skaffe seg rett til harejakt dekker kun ca. 5% av det undersøkte området. Alt dette areal er åpent for etterjulsjakt.

De arealer hvor grunneieren selv utnytter sin rett til harejakt, utgjør 7% av hele det undersøkte området. Også her har etterjulsjakt stort sett blitt drevet.

De 35 kvadratkilometer som kommer i gruppen "andre avtaleforhold", gjelder Mathiesen-Eidsvold Værks forsøksområde. Der har det ikke vært noen begrensninger på etterjulsjakt.

Ut fra innsamlede data er det alle steder enten eller m.h.p. tillatelse til jaktformen. Det er ikke meldt om at etterjulsjakt er tillatt kun i deler av januar og februar.

3.6 Jaktintensitet og utbytte.

I noen forvaltningsområder er det ikke sikre statistikker over jaktintensitet og utbytte. De data som kom inn i denne undersøkelsen om jaktintensitet og utbytte, er derfor til dels skjønsmessige anslag ut fra lokal kunnskap. Tabell 9 viser bl.a. at det årlig benyttes 4.950 jegerdager til harejakt på de arealer som har åpent for etterjulsjakt. Kun 360 jegerdager av disse brukes i januar og februar, eller 7% av jakta foregår etter jul.

Tabell 9: Jaktintensiteten på de arealer som har etterjulsjakt på hare.

	! Antall jegerdager i ! hele harejaktsesongen !	! Antall jegerdager ! ! etter jul !
Område I	3.350	215
Område II	1.600	145
SUM	4.950	360

Dersom en ser på jaktintensiteten i forhold til ter-

rengstørrelse, finner en at det lokale jakttrykk i løpet av hele jaktseasonen er dobbelt så stort i område II i forhold til i område I. Område II har totalt ca. 13 jegerdager pr. kvadratkilometer jaktterreng mens område I har ca. 6 jegerdager. Totalt for hele det undersøkte arealet, blir det totale harejakttrykket ca. 7.5 jegerdager pr. kvadratkilometer for hele jaktseasonen.

Fra område I er det oppgitt at det jaktes 215 jegerdager etter jul. Det er ca. 6% av den totale harejakt pr. sesong. Tilsvarende i område II er 9%.

De oppgitte data for avskyting stammer fra sikrere statistikker enn jakttrykket. I noen av forvaltningsområdene er det gode avskytingsstatistikker. Tabell 10 viser avskytingen.

Tabell 10: Fellingsstatistikk for de forvaltningsområder som har åpnet for etterjulsjakt.

	! Antall felte harer ! ! pr. jaktseason !	! Antall felte harer ! ! etter jul !
Område I	450	25
Område II	200	15
SUM	650	40

I område I skytes det ca. 0.9 harer pr. kvadratkilometer jaktterreng og sesong. I område II er tilsvarende avskyting ca. 1.7 harer. Totalt for hele det undersøkte området er avskytingen 1.0 hare pr. kvadratkilometer terreng og år.

Etter jul felles det kun 40 harer pr. år. 25 stk. i område I og 15 i område II. Dette er 6% av antall felte harer pr. jaktseason på de arealer som har etterjulsjakt i område I. Tilsvarende er 8% i område II. For alle arealer i hele undersøkelsesområdet med etterjulsjakt, skytes 6% av de felte harer etter jul.

Avskytingen pr. jegerdag er interessant og viser jakt-effektiviteten. Tabell 11 viser denne.

Tabell 11: Avskyting av hare fordelt på jegerdager.

	! Antall felte harer ! ! pr. jegerdag i ! ! hele jaktseasonen !	! Antall felte harer ! ! pr. jegerdag under ! ! etterjulsjakten !
Område I	0.13	0.12
Område II	0.13	0.10
Gjennomsnitt for hele arealet	0.13	0.11

Tabell 11 viser at det i gjennomsnitt for hele jaktseasonen brukes like mange jaktdager for å felle en hare i område I og II. Det brukes ca. 8 jegerdager for hver felt hare (0.13 felte harer pr. jegerdag). Etter jul er i følge de innkomne data jakteffektiviteten omtrent den samme som i gjennomsnitt for hele jaktseasonen.

3.7 Utnyttelsen av og begrensninger i etterjulsjakt.

De personer som er kontaktet under datainnsamlingen i undersøkelsen, er spurt om sitt syn på jegerens utnyttelse av etterjulsjakten. Svarene ses i tabell 12.

Tabell 12: Hvordan etterjulsjakten på hare blir utnyttet av jegerne på de arealer som har etterjulsjakt. (Tallene angir jaktarealenes størrelse i antall kvadratkilometer.)

	! Overutnyttet !	! Passe !	! Underutnyttet !
Område I	0	12	516
Område II	0	111	0
SUM	0	123	516

Svarene viser at de fleste mener at etterjulsjakten blir underutnyttet i forhold til de jaktarealer og den harebestand som finnes. Dette gjelder for nesten alle arealer i område I. I område II har alle svart at jaktformen blir passe utnyttet. Her skiller således de to områder seg noe fra hverandre.

Ikke fra noe forvaltningsområde som har etterjulsjakt, blir det påstått at jaktformen fører til overutnyttelse. Det oppfattes derfor ikke som om arealene eller harebestanden får for stort jakttrykk.

I kapittel 3.6 går det frem at det jaktes lite etter jul, kun 7% av de totale jegerdager skjer i januar og februar. I tabell 13 er satt opp hvilke forhold som begrenser etterjulsjakten på hare.

Tabell 13: Hvilke forhold, der det er åpnet jaktformen, som begrenser etterjulsjakten på hare. (Tallene angir jaktarealenes størrelse i antall kvadratkilometer.)

	! Lite hare !	! Hensyn til ! ! annet vilt !	! Mye snø !	! Andre ! ! årsaker !
Område I	0	12	528	264
Område II	0	55	61	0
SUM	0	67	589	264

På de arealer hvor det er lovlig å jakte hare etter jul, er det ingen steder oppgitt at lite hare begrenser jaktformen. Hensyn til annet vilt er derimot en begrensende faktor i område II. Det er oppgitt at det er hensynet til rådyrene som er aktuelt.

Den største begrensning er snømengdene. I område I gjelder dette alle jaktarealer med etterjulsjakt. I område II er snøen oppgitt å være en begrensning på

ca. halvparten av arealene. For område I er det også oppgitt andre årsaker som begrensning for etterjulsjakten på hare. Det er sterk kulde.

Under innsamlingen av data, kom det også frem en del opplysninger om hvorfor etterjulsjakt ikke var tillatt. Årsakene kan deles i fire grupper:

- Frykt for at rådyrene skal bli for mye forstyrret dersom etterjulsjakt tillates.
- De personer som bestemmer jakttider og -regler lokalt mener at jegerne har fått jaktet nok til jul.
- De personer som bestemmer jakttider og -regler lokalt synes at harejakt på snø er usportslig.
- Uvitenhet om at det er adgang til å jakte hare etter jul ut fra de offentlige jakttider.

3.8 Konflikter.

Undersøkelsen tok også sikte på å kartlegge om etterjulsjakten på hare medfører konflikter av noen art. Tabell 14 viser hvilke data som innkom om dette forholdet.

Tabell 14: Oversikt over hvor store arealer forskjellige konflikter finnes som følge av etterjulsjakten på hare. (Tallene angir arealenes størrelse i kvadratkilometer.)

	Ikke konflikter	Konflikter m.h.p.		
		rådyr	annet friluftsliv	diverse
Område I	476	52	0	0
Område II	111	10	0	0
SUM	587	62	0	0

De fleste som har bidratt med opplysninger i undersøkelsen, har oppgitt at etterjulsjakt på hare ikke har ført til konflikter av noen art. De har ikke mottatt noen meldinger om f.eks. episoder hvor harehunder på jakt har jaget rådyr etter jul. De har heller ikke inntrykk av at jaktformen fører til generelle forstyrrelser som betyr noe hverken for folk eller dyr.

Det er kun fra Nannestad Grunneierlag (område I) og fra Vestby (område II) at konflikter i forhold til rådyrene er trukket frem. Her skal legges til at Vestby har en tett rådyrbestand. De jaktarealene i Nannestad som Grunneierlaget forvalter, er de lavestliggende områdene i kommunen, og de arealer som har en stor del av kommunens rådyrbestand. Denne er forøvrig meget liten i kommunens åspartier.

4. DISKUSJON OG KONKLUSJONER.

4.1 Gjennomføring og metodikk.

Under forberedelsene til denne undersøkelsen av etterjulsjakt på hare, var utgangspunktet å se på forholdene i ulike geografiske områder i Akershus. Dette for å fange opp eventuelle distriktsvise forskjeller i forvaltning og bruk av denne jaktformen.

Kommunene Hurdal, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal ble valgt ut til å representere arealer fra de høyere åspartiene. Dette sammenhengende skogsåspartiet fikk betegnelsen "område I". I dette området blir det tidlig vinter med mye snø, og det er forholdsvis lite rådyr.

Kommunene Fet, Enebakk, Ski, Ås og Vestby ble valgt ut til å representere de lavereliggende arealer. Disse arealer fikk betegnelsen "område II". Med unntak av Fet, er resten av området godt samlet. Riktignok er utmarksarealene her mer oppstykket p.g.a. jordbruksarealer, bebyggelse og veier enn i område I.

For å få inn de nødvendige opplysninger i undersøkelsen, ble det utarbeidet et spørreskjema. Dette er besvart av personer en har ment har god innsikt i de lokale vilt- og jaktforhold. Det har vært viltnemndsformenn og -medlemmer, formenn og andre med god innsikt fra jeger- og fiskerforeninger og andre enkeltpersoner med spesielt god bakgrunn.

Det ideelle ville vært å ha planlagt en slik undersøkelse i tiden før de jakt sesonger som skulle ligge til grunn for svarene. Da kunne datainnsamlingen vært planlagt og skjedd på en slik måte at de ville vært helt korrekte. Her var ikke dette mulig, slik at vi i forbindelse med jaktutførelsen ikke kunne be jegerne om nøyaktige opplysninger. Noen forvaltningsområder har gode statistikker som er lagt til grunn i undersøkelsen. Fra andre forvaltningsområder er svarene skjønsmessige vurderinger foretatt av kvalifiserte personer.

Den største svakheten ved metodikken er antakelig at flere personer i hvert forvaltningsområde med fordel kunne ha vært kontaktet. Da spesielle gale, personlige oppfatninger vært unngått. Dog skal her

legges til at i de innkomne svar, er det ikke funnet noe som tyder på at noen svar avviker sterkt fra gjennomsnittet.

Selve utformingen av spørreskjemaet har det ikke kommet noen bemerkninger til.

Skulle undersøkelsen vært gjort om igjen, kunne det vært en fordel og fått inn data om jaktintensitet og avskyting også for de forvaltningsområder som ikke har etterjulsjakt, dvs. at alle hadde svart på spørsmålene 6 og 8 i spørreskjemaet. Det er likevel lite sannsynlig at disse opplysningene ville ha ført til nye eller endrete konklusjoner fordi etterjulsjakten blir lite benyttet der jaktformen er lovlig.

4.2 Innsamlede data.

De jaktarealer som er undersøkt, fyller klart de krav som ble satt innledningsvis om at forskjellige areal-typer skulle undersøkes, både m.h.p. klima (snøforhold) og rådyrtetthet. Uten at det henvises til eksakte data her, kan det med sikkerhet slås fast at område I har langt større snødybder enn gjennomsnittet for Akershus. Område II har mindre snødybder enn dette gjennomsnittet.

Disse forholdene gir seg selv når en ser på områdenes høyde over havet. Mye av arealene i område I ligger 400 - 600 m.o.h. Tilsvarende i område II er under halvparten. Område I har både lengre perioder med snø, og nedbørmengden er også større.

Tettheten i rådyrbestandene i de to områder er markert forskjellig. I område I ble det i 1987 felt i gjennomsnitt 0.09 rådyr pr. kvadratkilometer, mens tilsvarende i område II var 0.59 rådyr. Dette avspeiler markerte forskjeller i tettheten.

Dersom en sammenlikner med statistikken fra landbrukstillingen i 1979, kan en kontrollere om en del av de arealopp-lysninger som er gitt i denne undersøkelsen, er korrekte. Det viser seg at det totale areal som er oppgitt for område I utgjør 94% av landbrukstillingens arealstørrelse for skog og myr. For område II er avviket større. Totalt utmarksareal er oppgitt til 74% av landbrukstillingens statistikk.

Konklusjonen på arealstørrelsene må bli at undersøkelsen dekker de aktuelle områder på en god måte.

Eiendomsforholdene er svært forskjellige. De undersøkte arealer dekker mange av de eiendomstyper vi har her i landet. Ca. halvparten av arealene består av mindre private skogeiendommer, for det meste gårds-skoger. Andelen av disse i forhold til totalarealet er størst i område I. I tillegg har område II en del offentlige eiendommer, for det meste kommuneide skoger. Område I har størst andel av store private skogeiendommer. To store eiendommer er her dominerende. I tillegg har område I allmenninger, bygdeallmenninger i Nannestad og statsallmenning i Gjerdrum. Eiendomsmessig er derfor område I noe atypisk for Akershus.

De ulike eiendomsforhold i de to områder kan ha betydning for jaktforvaltningen, heri også etterjulsjakten på hare. De ulike eiendomsforhold i de to områder kan ha betydning for jaktforvaltningen, heri også etterjulsjakten på hare. I en undersøkelse som denne, er det vanskelig å vurdere hva som skyldes ulike eiendomsforhold og forvaltningsorganisering og hva som skyldes naturgitte forhold når resultatene skal vurderes.

Hvem som har disposisjonsretten til harejakten varierer også en del mellom de to områder. Jeger- og fiskerforeningene dominerer i område I, mens grunneierlagene dominerer i område II. Dette kan skyldes flere årsaker. En er jegerens vilje og evne, ut fra de lokale forhold, til å organisere seg og drive forvaltning. En annen er eiendomsstrukturen og eiernes tilsvarende vilje og evne, samt nødvendigheten av at eierne samarbeider. Også samarbeidet mellom de to parter er viktig. Tilsvarende som for eiendomsforholdene, kan de ulike forhold m.h.p. disposisjonsretten ha betydning for hvordan jaktområdene forvaltes.

Undersøkelsen tyder på at de store eiendommene i større grad er åpnet for etterjulsjakt enn de små, målt i arealstørrelse. For de mindre private eiendommene er den største delen ikke åpnet for etterjulsjakt. Allmenningene har for det meste åpnet for jaktformen. De offentlige eiendommer er mer delt. Flertallet ut fra antall har åpnet, mens det største arealet er stengt.

Av de forskjellige forvaltningsgrupper, er det grunneierlagene som har åpnet minst for etterjulsjakt. Både grunneieren (der han/hun selv disponerer harejakten), jeger- og fiskerforeningene og enkelt-

personene (der en eller flere enkeltpersoner har terrengleie) har for det aller meste åpnet for etterjulsjakt.

Den klare tendensen er at jo høyere og lenger nord i de undersøkte arealer vi kommer, desto mer åpent for etterjulsjakt er det. Dette kan skyldes enten forskjellene i eiendoms- og forvaltningsordningene, eller det kan skyldes mindre tetthet av rådyr i nord. Arbeidet med undersøkelsen har gitt et klart inntrykk av at situasjonen for rådyrene blir nøye vurdert av forvalterne.

Kjøp av jaktkort er den absolutt mest utbredte måten å skaffe seg jaktrett på. I undersøkelsen kan det neppe trekkes konklusjoner om hvordan dette eventuelt påvirker om etterjulsjakten er åpnet eller ikke. De rene tall som er innkommet tyder riktignok på at arealene som ikke er åpnet for etterjulsjakt, har jaktkortordninger.

Undersøkelsen viser at det hver sesong benyttes nesten 5.000 jegerdager til harejakt, eller ca. 7.5 jegerdager pr. kvadratkilometer jaktterreng.

Jakttrykket er dobbelt så stort i område II som i område I. Dette var et forventet resultat ut fra det vi tidligere vet om jegertetthet og tilgang på jaktarealer.

De innkomne data tyder på noe mer etterjulsjakt pr. arealenhet i område II enn i område I. Forskjellen er ikke stor og kan like gjerne skyldes tilfeldige feil i datagrunnlaget som en reell forskjell.

Totalt skjer bare ca. 7% av sesongens harejaktinnsats etter jul i de områder som har åpnet for slik jakt. Dette er lite, men som forventet. Snøforholdene gjør at det bare unntaksvis kan jaktes hare på denne årstiden. Jakten drives mest med hund, og fremkommeligheten for disse er begrenset.

I følge de innkomne opplysninger er jakteffektiviteten etter jul i gjennomsnitt omtrent den samme som for hele jaktseasonen. Dette er noe overraskende da det er en kjent holdning i harejegermiljøet at etterjulsjakten på hare med hund er lite effektiv pga. vanskelige snøforhold.

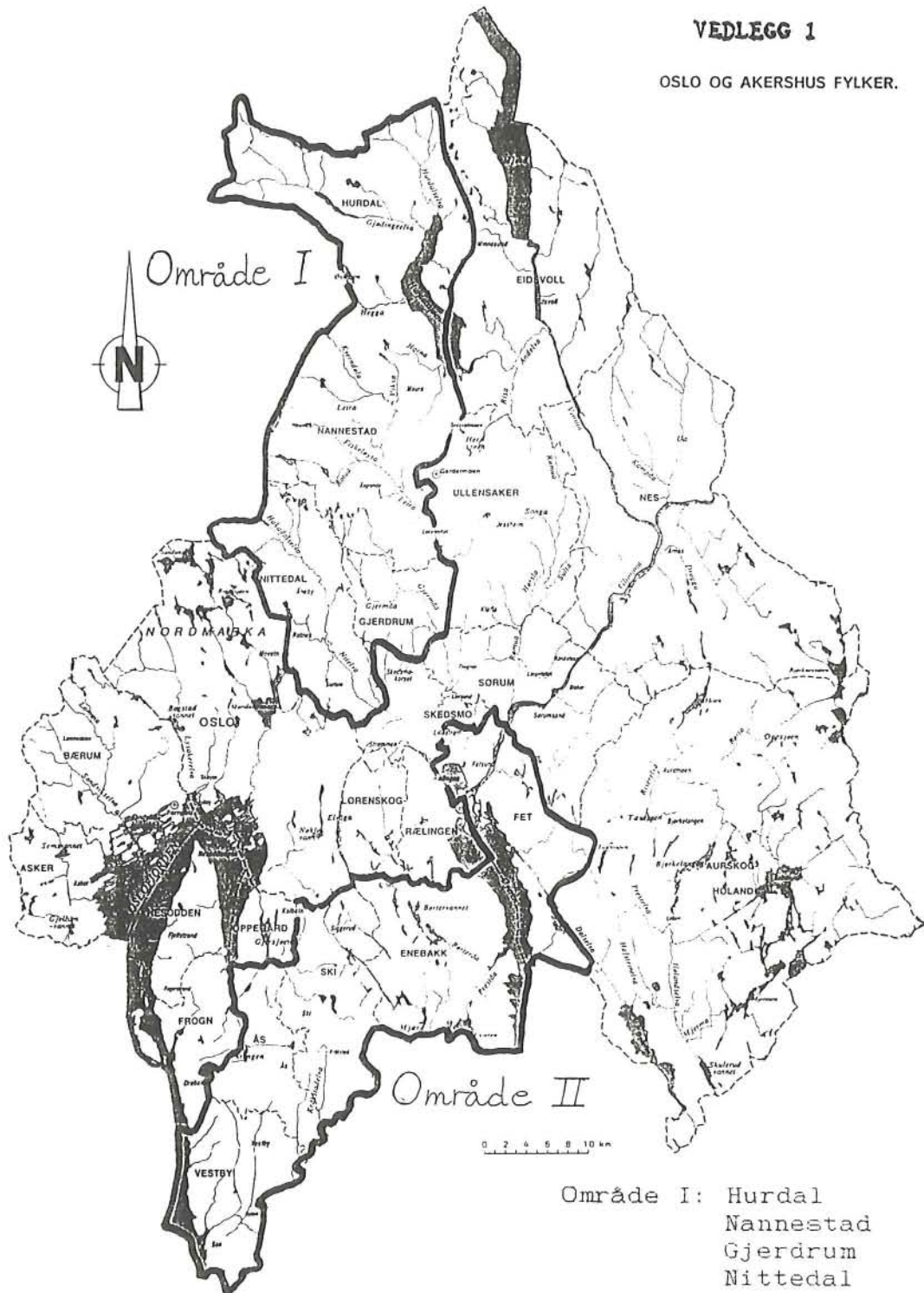
En klar konklusjon i denne undersøkelsen er at etterjulsjakten på hare har tilnærmet ingen betydning for det totale uttak av harebestanden gjennom jakt. Kun ca. 6% av de skutte harer felles etter jul i de

områder som har etterjulsjakt. Når det samtidig går frem at det felles ca. 1 hare pr. kvadratkilometer og sesong i gjennomsnitt for hele undersøkelsesarealet, har etterjulsjakten ingen virkning på verken uttaket eller bestanden av hare. Selv lokale variasjoner kan neppe føre til at denne konklusjonen noen steder blir gal. Det hevdes da heller ikke fra noe område at etterjulsjakten fører til overutnyttelse av harebestanden.

Opplysningene om at etterjulsjakt fører til eventuelle konflikter, kan virke svært entydige. De innkomne data viser at etterjulsjakten med få unntak, anses ikke å føre til konflikter. Dette gjelder både konkrete situasjoner hund/rådyr for de hunder som ikke er rådyrene, og det gjelder også den generelle forstyrrelsen av rådyrene. Dette siste punktet er selvsagt vanskelig å vurdere, men oppfatningen er at rådyrene bryr seg lite om de hareloser som går i området. Andre konfliktforhold enn eventuelt m.h.t rådyrene, har det ikke kommet opplysninger om i undersøkelsen.

VEDLEGG 1

OSLO OG AKERSHUS FYLKER.

Område I: Hurdal
Nannestad
Gjerdrum
Nittedal

Område II: Fet
Enebakk
Ski
Ås
Vestby

Vedlegg 2

UNDERSØKELSE AV UTNYTTELSEN AV ETTERJULSJAKTEN PÅ HARE.

Dette spørreskjema bes fylt ut og returnert til:

Akershus Jeger- og Fiskerforbund
Postboks 64,
2030 Mannestad.

Forholdene de to siste år, dvs. jaktårene 1985/86 og 86/87, skal legges til grunn når spørsmålene besvares.

1. Svarene i dette skjema representerer følgende jaktareal (som bes inntegnet på vedlagte kart):

- Kommunens navn?
- Hvilken del av kommunen?
- Arealets størrelse? ca. dekar.
- Eiendomstype? *a* Privat(e) eiendom(er) under 10.000 dekar utmark.
 b Privat(e) eiendom(er) over 10.000 dekar utmark.
 c Offentlig(e) eiendom(er). (Prestegårdsskog, kommuneskoger m. fl.)
 d Bygdealmenning og statsalmenning

2. Harejakten disponeres av

- a* grunneieren.
b grunneierlag.
c Jeger- og fiskerforening (ev. annen forening).
d enkeltperson(er).
e firma.

3. Harejeger(ne) disponerer jakten ut fra

- a* kjøp av jaktkort.
b leie av terrenget.
c utnytter egen grunneierrett (jaktrett).
d andre avtaleforhold. Ev. hvilke?

4. Er det adgang til å drive etterjulsjakt på hare?

a Ja.

b Ja, men kun uten hund.

c Nei.

5. Hvilken tidsperiode etter jul er harejakt eventuelt tillatt?

a Hele januar og februar.

b Del av januar og februar. Eventuelt hvilken periode?
.....

Dersom det er svart "Ja" eller "Ja, men kun uten hund" på spørsmål nr.4 besvares også resten av spørsmålene.

6. Hvor stor er jaktintensiteten i løpet av hele harejaktssesongen?

Ca. jegerdager.

7. Hvor stor er jaktintensiteten etter jul?

Ca. jegerdager.

8. Hvor mange harer felles pr. jaktssesong?

Ca. stk.

9. Hvor mange harer felles under etterjulsjakten?

Ca. stk.

10. Hvordan blir harejakten etter jul utnyttet?

a Overutnyttet, dvs. for sterkt jaktpress.

b Passe utnyttet.

c Underutnyttet.

11. Er det noen forhold som begrenser etterjulsjakten på hare?

- a Lite hare.
- b Hensyn til annet vilt.
- c Mye snø.
- d Andre årsaker. Hvilke?
-

12. Er harejakten etter jul forbundet med konflikter?

- a Nei.
- b Ja.

Hvis ja, hvilke?

- c Hensyn til rådyrene.
- d Hensyn til annet friluftsliv, f.eks. skiløping.
- e Andre konflikter. Hvilke?
-

.....
sted dato

.....
forening/lag/enkeltperson m.v.

.....
underskrift

FYLKESMANNEN I OSLO
OG AKERSHUS
Miljøvernavdelingen
Bibliotek

Dewcynr.: